Національні інтереси України
5(22) 2026
ISSN 3041-1793 Online
УДК 339.9
https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-5(22)-2375-1388

Коляда Олена Володимирівна кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної політики, маркетингу та бізнес-аналітики, Державний податковий університет, м. Ірпінь, https://orcid.org/0000-0001-7773-2005

ВЕКТОРИ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Анотація: У статті досліджено трансформацію міжнародної економічної діяльності України (МЕДУ) під впливом повномасштабної воєнної агресії та системних змін у глобальному безпековому середовищі. Актуальність теми зумовлена необхідністю подолання монозалежності від обмеженої кількості ринків та логістичних шляхів, що тривалий час становило загрозу національній безпеці. Проаналізовано динаміку МЕДУ крізь призму її ключових форм: міжнародної торгівлі, руху капіталу, міграції робочої сили, обміну технологіями та валютно-фінансової діяльності.

Обґрунтовано нові вектори диверсифікації зовнішньоекономічних зв'язків для забезпечення резильєнтності економіки. На основі аналізу статистичних даних за 2021-2025 рр. виявлено глибоку географічну переорієнтацію експортно-імпортних потоків, де частка ЄС у структурі експорту стабільно перевищила 60%. Встановлено, що торговельне сальдо у 2025 р досягло рекордного дефіциту 44,4 млрд дол США, що зумовлено критичними потребами відновлення.

Особливу увагу приділено зміні парадигми залучення капіталу. Доведено перехід від класичних прямих іноземних інвестицій до моделі «безпекового інвестування» у Military-Tech та енергетику. У сфері трудової міграції запропоновано перехід від моделі «фізичного повернення» до «дистанційної інтеграції» діаспори як цифрових резидентів.

Наведено пелюсткову діаграму стратегічної адаптації МЕДУ за п'ятьма векторами, а саме: енергетика, логістика, цифровізація, екологічні стандарти та оборонні технології. Оцінювання підтвердило, що Defense-Tech став локомотивом міжнародного технологічного обміну, перетворивши Україну з реципієнта рішень на активного розробника. Сформулюванні рекомендацій щодо інтеграції України в європейські промислові кластери та впровадження інституційних гарантій страхування воєнних ризиків як ключової умови сталого економічного зростання.

ISSN 3041-1793 Online

Ключові слова: міжнародна економічна діяльність, диверсифікація експорту, прямі іноземні інвестиції (ПІІ), Military-Tech, цифрова інтеграція, людський капітал, валютні резерви, глобальні виклики.

Koliada Olena Volodymyrivna PhD in Economics,, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic Policy, Marketing and Business Analytics, State Tax University, Irpin, https://orcid.org/0000-0001-7773-2005

VECTORS OF DIVERSIFICATION OF UKRAINE'S INTERNATIONAL ECONOMIC ACTIVITY IN THE CONTEXT OF GLOBAL CHALLENGES

Abstract: The article examines the transformation of Ukraine's international economic activity (IEA) under the influence of full-scale military aggression and systemic changes in the global security environment. The relevance of the topic is due to the need to overcome monodependence on a limited number of markets and logistical routes, which has long posed a threat to national security. The dynamics of IEA are analyzed through the prism of its key forms: international trade, capital flows, labor migration, technology exchange, and currency and financial activities.

New vectors of diversification of foreign economic relations to ensure the resilience of the economy are substantiated. Based on the analysis of statistical data for 2021-2025, a deep geographical reorientation of export-import flows was revealed, where the share of the EU in the export structure consistently exceeded 60%. It was established that the trade balance in 2025 reached a record deficit of 44.4 billion US dollars, which is due to critical recovery needs.

Particular attention is paid to the change in the paradigm of capital attraction. The transition from classic foreign direct investment to the model of "security investment" in Military-Tech and energy is proven. In the field of labor migration, the transition from the model of "physical return" to the "remote integration" of the diaspora as digital residents is proposed.

A petal diagram of the strategic adaptation of the IEA along five vectors is presented, namely: energy, logistics, digitalization, environmental standards and defense technologies. The assessment confirmed that Defense-Tech has become a locomotive of international technological exchange, transforming Ukraine from a recipient of solutions into an active developer. Formulation of recommendations for the integration of Ukraine into European industrial clusters and the introduction of institutional guarantees of military risk insurance as a key condition for sustainable economic growth.

Keywords: international economic activity, export diversification, foreign direct investment (FDI), Military-Tech, digital integration, human capital, foreign exchange reserves, global challenges.

ISSN 3041-1793 Online

Постановка проблеми. Довгий час міжнародна економічна діяльність України (МЕДУ) була надто залежною від обмеженої кількості ринків та логістичних шляхів (зокрема глибоководних портів Чорного моря). Блокади та руйнування інфраструктури довели, що монозалежність є прямою загрозою національній безпеці. Пошук нових векторів (транспортних коридорів через ЄС, вихід на ринки Близького Сходу та Азії) стає питанням виживання економіки.

Наразі Україна вже чотири роки знаходиться у стані війни, що вплинуло, зокрема, на лоістичні та ринкові обмеження. Виникла необхідність транформації міжнародної економічної діяльності країни, оскільки диверсифікація її напрямів та форм є єдиним механізмом забезпечення економічної стійкості та інтеграції України у високотехнологічні сегменти глобального ринку в контексті післявоєнного відновлення

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну увагу дослідженню розвитку економіки України в сучасних умовах приділяють, зокрема, Геєць В. М. [1], Жаліло Я. А. [2], Швиданенко О. А. [3], однак процес міжнародної економічної діяльності країни досить динамічний та потребує постійного детального аналізу.

Мета статті полягає у комплексному аналізі трансформації форм міжнародної економічної діяльності України протягом 2021–2025 рр та визначенні пріоритетних векторів диверсифікації зовнішньоекономічних зв'язків для забезпечення економічної стійкості в умовах післявоєнного відновлення.

Виклад основного матеріалу. Міжнародна економічна діяльність (МЕД), як відомо, реалізується через форми, які являють собою спосіб організації взаємодії між суб'єктами різних країн. Проаналізуємо міжнародну економічну діяльність України крізь призму її форм: міжнародну торгівлю, міжнародний рух капіталу, міжнародну міграцію робочої сили, міжнародний обмін технологіями, міжнародну валютно-фінансову діяльність.

Отже, першою формою міжнародної економічної діяльності країни, яка значно впливає на розвиток економіки є міжнародна торгівля. Аналіз показників міжнародної торгівлі України за період 2021-2025 років демонструє глибоку структурну та географічну трансформацію під впливом воєнної агресії та процесів євроінтеграції.

У період 2021-2025 рр. відбулось різке падіння, починаючи з 2022 р, експотру країни з 68,1 млрд. дол. США у 2021 р. до 36 млрд. дол. США у 2023 р. із незначним підвищенням у 2025 р. - 40,4 млрд. дол. США. Показники імпорту після зменьшення у 2022 р порівняно з 2021 р поступово збільшувались до 84,8 млрд. дол. США у 2025 р. [4, 5] При цьому від'ємне сальдо торгового балансу пістійно збільшувалось починаючи з 2022 р. , у 2025 році воно досягло рекордних 44,4 млрд дол. США, що зумовлено високими

ISSN 3041-1793 Online

потребами в імпортуванні енергоносіїв, зброї, обладнання для відновлення та споживчих товарів при обмежених можливостях експорту через логістичні труднощі. (таблиця 1).

Таблиця 1.

Показники зовнішньої торгівлі України 2021-2025 рр., млрд. дол. США

Рік	Експорт товарів	Імпорт товарів	Сальдо	Коефіцієнт покриття
2021	68,1	73,3	-5,2	0,93
2022	44,2	55,3	-11,1	0,80
2023	36,0	63,5	-27,5	0,57
2024	41,6	70,7	-29,1	0,59
2025	40,4	84,8	-44,4	0,48

Джерело: складено автором на за даними [4-5]

Щодо географічно структури зовнішньої торгівлі України, слід зазначити, що протягом 2021–2025 рр. відбулася майже повна відмова від торгівлі з РФ та РБ (частка СНД впала з 19% у 2021 р. до близько 1% у 2025 р.) і переорієнтація на ЄС та Китай. Європейський Союз став безальтернативним партнером. Частка ЄС в українському експорті стабільно перевищує 55-60%. Найбільше припадає на Польщу (5,0 млрд дол. США у 2025 р.), Німеччину, Італію. Китай залишається найбільшим партнером з імпорту (19,2 млрд дол.США у 2025 р.), що створює значний торговельний дефіцит у двосторонніх відносинах. Туреччина закріпилася як стратегічний торговельний вузол (2,7 млрд дол. США експорту у 2025 р). [4]

Результати аналізу свідчать, що географічна концентрація торгівлі навколо кордонів ЄС, зафіксована у 2024-2025 роках, створює ризики логістичної вразливості, що потребує диверсифікації через розвиток альтернативних морських та залізничних маршрутів до країн Глобального Півдня.

Аналіз наступної форми міжнародної економічної діяльності, а саме міжнародного руху капіталу в Україні за 2021-2025 роки дозволяє простежити трансформацію країни з реципієнта класичних інвестицій у суб'єкта глобальної фінансової підтримки та безпекового інвестування.

У 2021 р. були рекордні показники прямих іноземних інвестицій за останнє десятиліття (близько 7,3 млрд. дол. США у 2021 р), значна частка яких припадала на реінвестування доходів та операції round tripping (повернення українського капіталу з офшорів). [6] У період 2022-2023 рр. після зниження даного показника до 0,6 млрд. дол. США у 2022 р. відбулось поступове відновлення до 4.2 млрд. дол.США у 2023 р. Найбільше інвестицій у 2023 р. було зафіксовано,зокрема, у західні регіони України, фокусуючись на логістиці, торгівлі та ІТ. (Рис. 1)

ISSN 3041-1793 Online

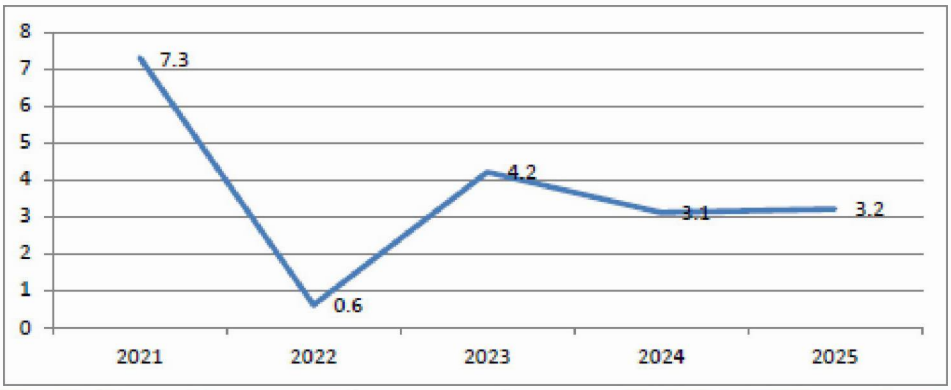

Рис.1. Динаміка прямих іноземних інвестицій, 2021-2025 рр. (млрд. дол. США)

Джерело: складено автором за даними [6]

Війна в Україні змусила інвесторів переглянути пріоритети. Якщо до 2021 року прямі іноземні інвестиції (ПІІ) були направлені переважно в сировинні галузі, то у 2024 -2025 рр спостерігається перерозподіл капіталу у високотехнологічні та сервісні сектори. У цей період відбулось формування тренду на "Investment in Resilience". Ключовими сферами економіки стали оборонно-промисловий комплекс (Military-Tech), енергетика та критична інфраструктура. Новими векторами, що залучають капітал у 2025 р.були, зокрема: спільні підприємства з іноземними компаніями (наприклад, Rheinmetall, BAE Systems) для виробництва зброї безпосередньо в Україні; інвестиції у розподілену генерацію та відновлювану енергетику як відповідь на енергетичний терор; розбудова "сухих портів" на кордоні з ЄС для диверсифікації шляхів експорту.

У структурі руху капіталу приватні інвестиції тимчасово поступилися місцем макрофінансовій підтримці, яка стала основним джерелом валютних надходжень України. У 2025 році Україна отримала понад 52,4 млрд. дол. США міжнародної допомоги (найбільше від ЄС через Ukraine Facility та Світового банку). [7, 8].

Головним бар'єром для руху приватного капіталу в Україні залишаються воєнні ризики. Саме тому актуальним вектором диверсифікації є розвиток ринку страхування воєнних ризиків (MIGA, DFC та національні агенції).

Вцілому, процес залучення міжнародних інвестицій в Україну за 2021-2025 рр. пройшов шлях від традиційної моделі залучення ПІІ до унікальної екосистеми воєнного та відновлювального фінансування. Ключовим вектором диверсифікації є перехід від макрофінансової залежності до стратегічних інвестиційних партнерств у сферах безпеки, енергетики та технологій, що є необхідною умовою інтеграції України до глобальних ланцюгів вартості у постконфліктний період.

ISSN 3041-1793 Online

Порівняємо інвестиційну привабливість України з її безпосередніми країнами-сусідами та конкурентами за капітал у регіоні Центрально-Східної Європи (ЦСЄ). (табл.2)

Таблиця 2

Порівняльний аналіз залучення ПІІ у 2021-2025 рр (% від ВВП)

Країна	2021 (Base)	2023 (Recovery)	2025 (Forecast)	Основні сектори-залучення інвестицій
Україна	3,8%	2,4%	1,9%	ОПК, Енергетика, IT
Польща	4,2%	3,9%	4,1%	Автопром, Логістика, R&D
Румунія	3,1%	3,5%	3,8%	Зелена енергія, IT-сервіси
Угорщина	3,5%	4,1%	4,5%	Виробництво акумуляторів (EV)

Джерело: складено заданими даних [9-10]

Аналіз статистичнах даних показує, що відбулась зміна природи капіталу (Security Premium). На відміну від Польщі чи Угорщини, де капітал фокусується на ефективності витрат (low-cost manufacturing), в Україні у 2025 році формується унікальний вектор - інвестиції в безпекові технології. Україна стає «живою лабораторією» для оборонних стартапів, що дає їй конкурентну перевагу в ніші, де сусіди не мають такого досвіду. Однак ризик «інвестиційного вакууму» та роль страхування при порівнянні показує, що Україна відстає за обсягами ПІІ відносно ВВП через фактор ризику.

Диверсифікація капіталу в Україні критично залежить від багатосторонніх агентств (MIGA, DFC). Без системного страхування воєнних ризиків Україна не зможе конкурувати з Польщею за масовий промисловий капітал навіть після завершення активних бойових дій.

У той час, як сусіди залучають масштабні Greenfield-проекти (наприклад, заводи Intel або BYD), рух капіталу в Україну у 2024-2025 рр. має характер "Brownfield" (відновлення та модернізація існуючих потужностей). Україні потрібно переходити до стимулювання будівництва нових високотехнологічних парків у західних та центральних регіонах, щоб змінити структуру капіталу з «відновлювальної» на «інноваційну».

В цілому, порівняльний аналіз із країнами ЦСЄ свідчить, що Україна наразі формує специфічну нішу в міжнародному русі капіталу, яка базується на технологіях подвійного призначення та енергетичній стійкості. Проте для досягнення темпів зростання ПІІ на рівні 4-5% ВВП (аналогічно Польщі та Угорщині), стратегічним вектором має стати не лише надання податкових пільг, а інтеграція в європейські промислові кластери та створення інституційних гарантій безпеки для приватного капіталу.

Аналіз наступної форми, а саме міжнародної міграції робочої сили, за 2021-2025 рр є чи не найскладнішим аспектом МЕД України, оскільки він

ISSN 3041-1793 Online

демонструє перехід від суто «заробітчанства» до глобального гуманітарно-економічного виклику. Цей період характеризується безпрецедентним масштабом вимушеної міграції, що докорінно змінило ринок праці. (рис.2)

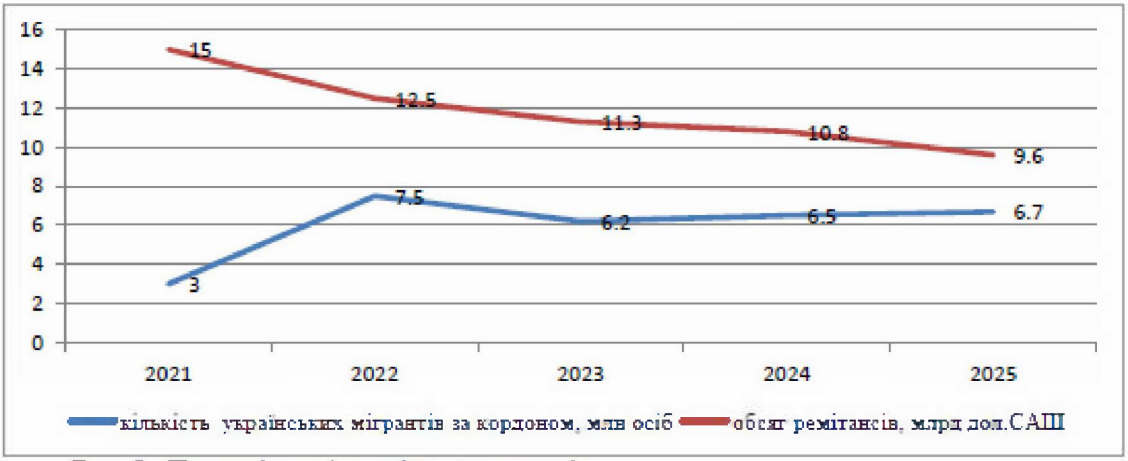

Рис.2. Динаміка міграційних потоків
Джерело: складено автором за даними [11]

Спостерігається небезпечний тренд - дез'юнкція між кількістю мігрантів та обсягом грошових переказів. Якщо у 2021 році міграція була тимчасовою (циклічною), то у 2024-2025 рр. вона набула ознак осілості. Родини об'єднуються закордоном, що веде до скорочення переказів в Україну, оскільки кошти витрачаються в країнах перебування. [11].

Глобальні виклики змінили соціально-професійний портрет українського мігранта, а саме, до 2021 р це бала переважно низькокваліфікована праця у Польщі та Чехії, а у 2022–2025 рр. спостерігається масовий виїзд висококваліфікованих кадрів. Спрощений доступ до ринків праці, наприклад, Німеччини, Канади та країн Скандинавії призвів до «вимивання» інтелектуального капіталу, який є критичним для післявоєнного відновлення.

У контексті диверсифікації МЕДУ постає новий виклик - перетворення мігрантів на суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Цього можна досягти, зокрема, дистанційною зайнятістю, тобто українці живуть за кордоном, але продовжують працювати на українські компанії (особливо в IT та консалтингу). Це фактично є прихованим експортом послу. Також поява тисяч українських мікропідприємств у ЄС, серед яких лідером є Польща, може стати «містками» для виходу українських товарів на європейські ринки.

Однак, дефіцит робочої сили всередині країни може стати головним стримуючим фактором для залучення ПІІ. Україна вже починає конкурувати не за ринки збуту зерна, а за своїх громадян із урядами Німеччини та Польщі, які зацікавлені в асиміляції українців через старіння власного населення.

ISSN 3041-1793 Online

Отже, міжнародна міграція робочої сили у період 2021-2025 рр. трансформувалася з джерела валютних надходжень у системну загрозу трудовому потенціалу України. Ключовим вектором диверсифікації у цій сфері має стати розвиток механізмів дистанційної економічної участі діаспори та створення інвестиційних стимулів для репатріації капіталу українських мігрантів-підприємців, що дозволить перетворити втрату людського ресурсу на стратегічний актив міжнародної експансії українського бізнесу.

Стратегічним вектором МЕД України може стати перехід від антропоцентричної моделі "фізичного повернення" до мережецентричної моделі "дистанційної інтеграції". Це дозволить перетворити міграцію з демографічної трагедії на інструмент глобальної економічної експансії, де мільйони українців за кордоном стають цифровими резидентами, інвесторами та провідниками українського експорту, формуючи транснаціональну економічну екосистему.

Наступною формою МЕДУ, яку ми проаналізуємо є міжнародний обмін технологіями (МОТ). Період 2021-2025 рр. демонструє радикальну зміну участі України на міжнародному ринку технолоій: від купівлі готових іноземних ліцензій до створення унікальних спільних технологічних продуктів (Co-creation). Міжнародний обмін технологіями в Україні за ці роки пройшов через три фази: «цифрова адаптація» (до 2021), «технологічне виживання» (2022 – початок 2023) та «мілітарі-тек експансія» (з 2023 року по сьогодні).

Показника технологічного обміну України свідчать про зниження імпорту з 720 млн дол США у 2021 р.жо 580 млн дол США у 2025 р. (таблиця 3). Це стало наслідком скороченням капітальних інвестицій у традиційні для України галузі такі як металургія та хімія. Водночас в цей період відбулось зростання експорту R&D. Україна почала не просто продавати код (IT-аутсорс), а експортувати результати науково-технічних розробок, особливо у сферах безпілотних систем та енергозбереження.

Таблиця 3

Показники технологічного обміну України

Показник	2021	2023	2025 (прогноз)
Імпорт технологій (ліцензійні платежі, млн дол США)	720	450	580
Експорт R&D послуг (млн дол США)	310	480	820
Частка High-tech в експорті послуг (%)	12	18	26

Джерело: складено автором за даними [10, 12]

Ключовими векторами диверсифікації технологій за період 2021-2025 рр були: 1. А. Military-Tech, як локомотив МОТ. Україна за цей період перетвори-

ISSN 3041-1793 Online

лася з імпортера застарілих оборонних технологій на глобальний R&D-хаб. Були створені сервісні та виробничі центри із Rheinmetall (Німеччина), BAE Systems (Велика Британія) та Baykar (Туреччина). Україна отримує доступ до стандартів НАТО, натомість надає унікальні алгоритми ШІ для розпізнавання цілей та досвід ведення мережецентричних війн.

2.Глобальний виклик декарбонізації змусив Україну диверсифікувати джерела енерготехнологій. Впровадженню малих модульних реакторів допомагає співпраця з Holtec International та NuScale (США). Також важливим є партнерство з ЄС у межах «Водневої стратегії», де Україна розглядається як полігон для випробування технологій транспортування водню існуючими ГТС.

3. AgTech та BioTech. Через логістичні блокади агросектор почав інвестувати в технології глибокої переробки. Імпорт технологій виробництва біоетанолу, біометану та протеїнових концентратів, що дозволяє диверсифікувати експорт від зерна до готових інгредієнтів.[12]

Однак існують певні бар'єри для розвитку технологій, а саме: захист інтелектуальної власності це залишається «слабким місцем». Іноземні партнери готові передавати технології лише за умови судової реформи та гарантій захисту патентів; складність міжнародного регулювання технологій подвійного призначення обмежує швидкість комерціалізації українських військових розробок на цивільних ринках; ефект «технологічного анклаву», тобто ризик того, що високі технології розвиватимуться лише в ОПК та ІТ, не дифундуючи в інші сектори економіки (будівництво, медицину).

Отже, трансформація міжнародного обміну технологіями України у 2021-2025 рр. свідчить про зміну ролі країни: з пасивного споживача іноземних патентованих рішень Україна перетворюється на активного постачальника критичних технологій у сфері безпеки та енергетики. Ключовим вектором диверсифікації МЕД у цьому контексті може стати створення транснаціональних технологічних кластерів, де інтелектуальний капітал України інтегрується у виробничі потужності та фінансові ресурси глобальних партнерів.

Аналіз міжнародної валютно-фінансової діяльності України, як форми МЕД за 2021-2025 рр є критично важливим, оскільки він демонструє, як країна змогла зберегти макрофінансову стабільність у найтемніші часи завдяки безпрецедентній підтримці світу та гнучкій політиці НБУ. Цей показник став головним індикатором стійкості. Станом на початок 2026 року Україна вийшла на історичні максимуми. Міжнародні резерви на кінець 2025 р становили 57,3 млрд дол США, що значно перевищують показник 2021 р – 30,9 млрд дол США. Динаміка зростання даного показника продовжується з 2023 р. після незначного зменьшення у 2022 р порівняно з 2021 р.(табл. 4).

ISSN 3041-1793 Online

Цього обсягу (57,3 млрд дол США) достатньо для фінансування 5,9 місяця майбутнього імпорту, що значно перевищує безпековий поріг у 3 місяці. [13]

Таблиця 4

Міжнародні резерви України

Показник	2021	2022	2023	2024	2025
Міжнародні резерви (млрд дол США)	30,9	28,5	40,5	43,8	57,3
Зовнішнє фінансування (млрд дол США)	2,5	31,1	42,5	40,2	52,4
Облікова ставка НБУ (%)	9,0	25,0	15,0	13,0	15,0

Джерело: складено автором за даними [13]

У 2025 р джерелом зростання резервів на 30,8% за рік. Було зовнішнє фінансування, зокрема з ЄС надійшло у 2025 р. 32,7 млрд дол США; Світовий банк профінансував 13,2 млрд дол США, а також -використання доходів від заморожених російських активів (механізм ERA), що забезпечило понад 70% зовнішнього фінансування наприкінці періоду.

Валютний ринок та курсовий режим також у цей період зазнали трансформацій. За ці роки Україна пройшла шлях від жорсткої фіксації до "керованої гнучкості". Фіксація відбулась у 2022 р, як миттєва реакція на шок вторгнення для запобігання паніці.

Керована гнучкість була у 2024-2025 рр.Тоді НБУ дозволив ринку частково визначати курс, але зберіг активні інтервенції. У 2025 р обсяг чистих інтервенцій з продажу валюти склав 36,2 млрд дол США, що дозволило згладжувати коливання та підтримувати купівельну спроможність гривні.

Незважаючи на зростання запозичень, структура боргу змінилася на користь пільгових умов. 2025 році Україна виплатила 6,8 млрд дол США за обслуговування державного боргу в іноземній валюті та 3,2 млрд дол США Міжнародному валютному фонду. Завдяки успішним переглядам програми EFF (Extended Fund Facility), Україна забезпечила стабільне кредитування на 2026–2029 рр. [13]

Отже, рекордні резерви дозволяють Україні почуватися впевненіше в умовах волатильності цін на енергоносії та продовольство. Використання доходів від активів РФ у 2025 р стало прецедентом у міжнародному фінансовому праві. Це новий вектор МЕД - залучення репараційного капіталу ще до завершення бойових дій. Однак, незважаючи на досягнення 2025 р, необхідно поступово замішувати зовнішню допомогу внутрішніми ресурсами та інвестиціями (ПІІ), оскільки підтримка не може бути вічною.

Узагальнюючи результати аналізу всіх форм МЕД України, можна стверджувати, що країна здійснила перехід від моделі " виживання" до стратегії "активної суб'єктності". Якщо у 2021 р. міжнародна економічна діяльність була спрямована на підтримку існуючих сировинних ланцюгів, то

ISSN 3041-1793 Online

до 2025-2026 рр. вона трансформувалася в інструмент забезпечення національної безпеки та технологічного лідерства.

Для цілісного сприйняття глибини цих трансформацій та оцінки прогресу країни у відповідь на глобальні виклики, доцільно візуалізувати стратегічну адаптацію МЕД України за допомогою пелюсткової діаграми (Рис. 3). Вона демонструє зміщення акцентів у ключових векторах розвитку в період з 2021 по 2026 роки, де інтеграція в безпекові та технологічні ланцюги стає визначальним чинником конкурентоспроможності.

Оцінювання проведено за 10-бальною шкалою, де критеріями виступали: рівень синхронізації з регуляторним полем ЄС, ступінь диверсифікації логістичних шляхів та частка доданої вартості у відповідних секторах.

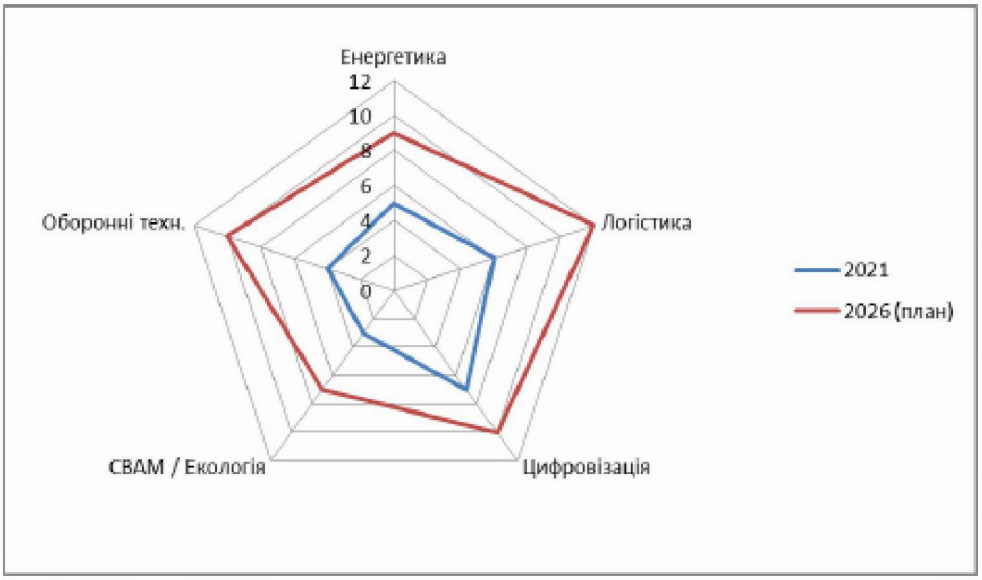

Рис.3 Пелюсткова діаграма стратегічної адаптації МЕД України до глобальних викликів (2021-2026 рр.)

Діаграма відображає трансформацію п'яти критичних векторів за 10-бальною шкалою (де 10 - повна відповідність стандартам ЄС та НАТО):

Енергетична безпека (5 → 9): Перехід від енергозалежної сировинної моделі до децентралізованої «зеленої» енергетики та повної синхронізації з ENTSO-E

Логістична стійкість (6 → 8): Диверсифікація шляхів сполучення: від домінування глибоководних портів до розгалуженої мережі залізничних та автомобільних хабів на західних кордонах.

Цифровізація (7 → 10): Стрибок у впровадженні Paperless-технологій у митних процедурах та цифровій інтеграції в Єдиний цифровий ринок ЄС.

ISSN 3041-1793 Online

Екологічні стандарти / CBAM (3 → 7): Найскладніший вектор, що вимагає декарбонізації промисловості для уникнення митних бар'єрів при експорті в Європу.

Оборонні технології (4 → 10): Перетворення Defense-Tech на провідну галузь експорту високотехнологічних послуг та продуктів з унікальним бойовим досвідом.

Візуалізація підтверджує, що найбільший прогрес (стрибок на 4-6 пунктів) спостерігається у сферах оборонних технологій та енергетичної незалежності, що фактично стали новими драйверами інтеграції України у глобальний економічний простір.

Висновки. Проведене дослідження трансформації МЕДУ в період 2021-2025 рр. дозволяє сформулювати такі концептуальні висновки:

1. Географічна та логістична переорієнтація. Глобальні безпекові виклики призвели до остаточного розриву економічних зв'язків з країною-агресором та перетворення ЄС на ключового торговельного партнера (понад 60 % експорту). Проте надмірна концентрація на сухопутних кордонах виявила логістичну вразливість, що обґрунтовує необхідність диверсифікації через розвиток Дунайського портового кластеру та розширення «коридорів солідарності».

2. Зміна парадигми залучення капіталу. Міжнародний рух капіталу трансформувався з моделі класичних ПІІ у модель «фінансової резильєнтності». Рекордні золотовалютні резерви (57,3 млрд. дол. США у 2025 р.) та системна макрофінансова допомога стали фундаментом стабільності. Стратегічним вектором визначено перехід від донорської підтримки до залучення приватних інвестицій через механізми страхування воєнних ризиків та використання доходів від заморожених активів РФ.

3. Нова модель управління людським капіталом. Враховуючи масштаби міграції, обґрунтовано недоцільність стратегії виключно «фізичного повернення». Запропоновано перехід до моделі «дистанційного залучення» цифрових резидентів. Це дозволяє використовувати потенціал діаспори як інвесторів, торгових агентів та експертів, інтегруючи їх у МЕД України через цифрові платформи без навантаження на відновлювану соціальну інфраструктуру.

4. Технологічне лідерство та Defense-Tech. Україна змінила свою роль у міжнародному обміні технологіями: з реципієнта готових рішень на активного розробника (Co-creator) у сферах Military-Tech, ШІ та енергостійкості. Створення спільних підприємств із глобальними лідерами (Rheinmetall, Baykar, Holtec) забезпечує інтеграцію українського інтелектуального капіталу в ланцюги доданої вартості НАТО та ЄС. Фактично Україна стає суб'єктом, який формує нові стандарти НАТО «на практиці», що є унікальною «нематеріальною» статтею експорту.

ISSN 3041-1793 Online

5. Валютно-фінансова стійкість. Політика «керованої гнучкості» НБУ та високий рівень цифровізації фінансового сектору дозволили мінімізувати інфляційні шоки. Україна продемонструвала унікальну здатність підтримувати функціонування валютного ринку в умовах безпрецедентного зовнішнього дефіциту, що є передумовою для майбутньої лібералізації руху капіталу.

Література.

1. Геєць В. М. Економіка України в умовах глобальних турбулентностей: виклики та стратегії адаптації. Економіка України. 2024. № 3. С. 5–22.

2. Жаліло Я. А. Економічна резильєнтність національної економіки в умовах тривалого воєнного конфлікту. Стратегічні пріоритети. 2025. Вип. 1. С. 12–30.

3. Швиданенко О. А. Глобальна конкурентоспроможність України в умовах деглобалізації світового господарства. Київ : КНЕУ, 2025. 240 с.

4. Зовнішня торгівля України товарами: підсумки 2025 року НІСД URL https://niss.gov.ua/ doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/zovnishnya-torhivlya-ukrayiny-tovaramy-pidsumky-2025-roku

5. Державна митна служба України. *Товарообіг України у 2025 році перевищив $125 млрд*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://business.diia.gov.ua/

6. Національний банк України. (2026). *Статистика зовнішнього сектора: Прямі іноземні інвестиції 2021-2025*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/

7. Міністерство фінансів України. (2025). *Звіт про залучення зовнішнього фінансування у 2025 році: $52,4 млрд допомоги*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://mof.gov.ua/

8. Ukraine Facility / European Commission. (2025). *Operational Report on Financial Support for Ukraine*. [Electronic resource]. Режим доступу: https://surl.li/bontof

9. Eurostat. [Electronic resource]. Режим доступу: https://ec.europa.eu/eurostat

10. Державна служба статистики України. (2025). Зовнішньоекономічна діяльність України: статистичний збірник. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua

11. Державна міграційна служба України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://dmsu.gov.ua/diyalnist/statistichni-dani.html

12. *Експорт ІТ-послуг України за 2025 рік: аналітичний звіт*. Економічна правда. (2026). [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://epravda.com.ua/

13. Національний банк України. (2026). *Стан міжнародних резервів та монетарна політика: підсумки 2025 року*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/

References

1. Heiets, V. M. (2024). Ekonomika Ukrainy v umovakh hlobalnykh turbulentnostei: vyklyky ta stratehii adaptatsii [Ukraine's economy in conditions of global turbulence: Challenges and adaptation strategies]. *Ekonomika Ukrainy*, (3), 5–22.

2. Zhalilo, Ya. A. (2025). Ekonomichna rezylientnist natsionalnoi ekonomiky v umovakh tryvaloho voiennoho konfliktu [Economic resilience of the national economy in conditions of long-term military conflict]. *Stratehichni priorytety*, (1), 12–30.

3. Shvydanenko, O. A. (2025). *Hlobalna konkurentospromozhnist Ukrainy v umovakh dehllobalizatsii svitovoho hospodarstva* [Global competitiveness of Ukraine in the conditions of deglobalization of the world economy]. KNEU.

ISSN 3041-1793 Online

4. National Institute for Strategic Studies. (2025). *Zovnishnia torhivlia Ukrainy tovaramy: pidsumky 2025 roku* [Foreign trade of Ukraine in goods: Results of 2025]. Retrieved from https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/zovnishnya-torhivlya-ukrayiny-tovaramy-pidsumky-2025-roku

5. State Customs Service of Ukraine. (2025). *Tovaroobih Ukrainy u 2025 rotsi perevyshchyv $125 mlrd* [Ukraine's trade turnover in 2025 exceeded $125 billion]. Diia.Business. Retrieved from https://business.diia.gov.ua/

6. National Bank of Ukraine. (2026). *Statystyka zovnishnoho sektora: Priami inozemni investytsii 2021-2025* [External sector statistics: Foreign direct investment 2021-2025]. Retrieved from https://bank.gov.ua/

7. Ministry of Finance of Ukraine. (2025). *Zvit pro zaluchennia zovnishnoho finansuvannia u 2025 rotsi: $52,4 mlrd dopomohy* [Report on attracting external financing in 2025: $52.4 billion in aid]. Retrieved from https://mof.gov.ua/

8. European Commission. (2025). *Ukraine Facility: Operational report on financial support for Ukraine*. Retrieved from https://surl.li/bontof

9. Eurostat. (2026). *Statistical database for Central and Eastern Europe*. Retrieved from https://ec.europa.eu/eurostat

10. State Statistics Service of Ukraine. (2025). *Zovnishnioekonomichna diialnist Ukrainy: statystychnyi zbirnyk* [Foreign economic activity of Ukraine: Statistical yearbook]. Retrieved from https://ukrstat.gov.ua

11. State Migration Service of Ukraine. (2026). *Statystychni dani shchodo mihratsiinykh potokiv* [Statistical data on migration flows]. Retrieved from https://dmsu.gov.ua/diyalnist/statistichni-dani.html

12. Ekonomichna Pravda. (2026). *Eksport IT-posluh Ukrainy za 2025 rik: analitychnyi zvit* [Export of IT services of Ukraine for 2025: Analytical report]. Retrieved from https://epravda.com.ua/

13. National Bank of Ukraine. (2026). *Stan mizhnarodnykh rezerviv ta monetarna politika: pidsumky 2025 roku* [State of international reserves and monetary policy: Results of 2025]. Retrieved from https://bank.gov.ua/

Дата першого надходження статті до видання: 28.04.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 13.05.2026

Наукові перспективи
Видавнича група

ЖУРНАЛ
Національні інтереси
України

Творимо переможне
майбутнє України разом

5(22)
2026

Військова академія (м. Одеса)

Видавнича група «Наукові перспективи»

Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління

«Національні інтереси України»

№ 5(22) 2026

2026

Military Academy (Odesa)

Scientific Perspectives Publishing Group

All-Ukrainian Assembly of Doctors of Science in Public Administration

«National interests of Ukraine»

№ 5(22) 2026

2026

ISSN 3041-1793 Online
УДК 0/3+7/8]:001.31](477)(051)
Ідентифікатор медіа - R40-05711

DOI: https://doi.org/10.52058/3041-1793-5(22)

"Національні інтереси України": науково-практичний журнал. 2026. № 5(22) 2026. С. 3316.

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 11.05.2026, № 5/5-26)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України #1415 від 02.10.2024 журнал включений до Переліку наукових фахових видань України, категорія "Б", спеціальності: 081 Право; 281 Публічне управління та адміністрування; 256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності); 051 Економіка; 052 Політологія Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 10.12.2024 № 1721 журналу присвоєно категорію "Б" зі спеціальностей: К1 Державна безпека; К2 Безпека державного кордону; К6 Забезпечення військ (сил)

Програмні цілі журналу: публікація оригінальних наукових статей із найактуальніших питань національної безпеки та оборони для розвитку, удосконалення української національної науки та освіти, організація наукових дискусій
Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible та до міжнародної пошукової системи Google Scholar
Рік заснування: 2024
Журнал виходить раз на місяць
Згідно Порядку формування Переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказом МОН України від 15.01.2018 № 32, повнотекстовий доступ до наукових статей Журналу, представлений на платформі «Наукова періодика України» в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського НАН України та в Національному репозиторії академічних текстів

Редакційна колегія:

Головний редактор:

Мосов Сергій Петрович - доктор військових наук, професор, професор кафедри авіації та авіаційного пошуку і рятування Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту (Київ, Україна), Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, Почесний працівник космічної галузі України

Члени редакційної колегії:

1. Романенко Євген Олександрович - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, полковник Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України, Президент громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)
2. Козубцов Ігор Миколайович кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри комп'ютерних наук Луцького національного технічного університету (Україна)
3. Агаєв, Фірудін Т. - доктор технічних наук, професор, професор Інституту інформаційних технологій НАНА, Баку, Азербайджан (Азербайджан)
4. Гайоз Парцхаладзе професор кафедри військової інженерії та будівництва Батумського державного університету імені Шота Руставелі , (Грузія)
5. Горбачук Василь Михайлович - доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач відділу інтелектуальних інформаційних технологій, Інститут кібернетики ім. В.М. Глушкова НАН України (Україна)
6. Грегорі Заротіадіс доктор економічних наук , професор , декан факультету економіки і політичних наук Університету Арістотеля в Салоніках, Салонікійський університет, (Греція)
7. Левченко Ігор Славович - кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри забезпечення пальним та мастильними матеріалами Військової академії (м. Одеса)
8. Маджд Світлана Михайлівна - доктор технічних наук, професор , професор кафедри зеленої економіки та економіки природокористування Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління (Київ, Україна)
9. Швець Катерина Павлівна - доктор наук з державного управління, доцент (Київ, Україна)
10. Ясько Віктор Анатолійович – кандидат військових наук, доцент. Старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Навчально-наукового інституту №2 (підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Національної поліції України) Харківського національного університету внутрішніх справ (Кам'янець-Подільський, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори

© Видавнича група «Наукові перспективи», 2026

5(22)
2026
Національні інтереси України
ISSN 3041-1793 Online

ЗМІСТ

РОЗДІЛ «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону»

Panasenko G. 33
TECHNOLOGICAL SOVEREIGNTY AS A KEY COMPONENT OF UKRAINE'S NATIONAL SECURITY

Yesipova O.O. 63
THE ROLE OF PSYCHOLOGICAL SUPPORT IN ENHANCING THE STRESS RESILIENCE OF MILITARY PERSONNEL

Акімов О.О., Шикула Р.Р., Жук О.Г. 74
СУБ'ЄКТ-ОБ'ЄКТНА ВЗАЄМОДІЯ В СИСТЕМІ БАЗОВОЇ ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ: МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Акімов О.О., Жук О.Г., Шикула Р.Р., Акімова Л.М. 100
СТАНДАРТИЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХНІХ СІМЕЙ У КРАЇНАХ НАТО

Акімов О.О., Акімова Л.М., Жук О.Г., Шикула Р.Р. 120
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЗСУ В КОНТЕКСТІ СТАНДАРТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

Андерсон Г.Г. 142
ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА РОЗВИТОК БЕЗПІЛОТНИХ СИСТЕМ

Бабюк С.Н., Ткачук І.В. 152
НАДІЙНІСТЬ І БЕЗПЕКА ТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ

Бригадир С.П., Мочалюк В.В., Пилипчук Ю.В., Лисенко Д.С., Макарчук В.І. 163
ЕРГОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАСОБІВ УПРАВЛІННЯ БЕЗПІЛОТНИМИ СИСТЕМАМИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Національні інтереси України
5(22) 2026
ISSN 3041-1793 Online

Данилюк І.В. 2259
ІНТЕГРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ У БІЗНЕС-ПРОЦЕСАХ ПІДПРИЄМСТВА: BPMN-МОДЕЛЮВАННЯ ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ

Зуб А.А., Петровська О.М. 2272
ВПЛИВ EUDR НА ТОРГІВЛЮ, ЗАЙНЯТІСТЬ ТА ДОБРОБУТ В УКРАЇНІ: СЦЕНАРНИЙ АНАЛІЗ

Каракай Ю.В. 2284
ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ІННОВАЦІЙНУ МАРКЕТИНГОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Карлінська С.І. 2297
ЩОДО ПИТАННЯ ДОКАЗУВАННЯ У СПРАВАХ ПРО ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ ЗАВДАНОЇ В РЕЗУЛЬТАТІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

Карпенко Ю.В., Животенко В.О., Логвин М.М. 2314
УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ОВЕРТУРИЗМУ В ПАРАДИГМІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ІСТОРИЧНИХ МІСТ

Карпінський Б.А. 2329
ФУНДАМЕНТАЛІЗМ ЕКОНОМІКИ МАСШТАБНОГО ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬ УКРАЇНИ

Квасній Л.Г., Скотний П.В., Петегирич В.С. 2352
ІНТЕГРАЦІЯ МЕТОДІВ АНАЛІЗУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ЗАГРОЗ МАКРОЕКОНОМІЧНІЙ СТАБІЛЬНОСТІ В СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ У КРАЇНАХ ЄС ТА УКРАЇНІ

Кінас І.О. 2361
ВПЛИВ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПОСЛУГ: СИНЕРГІЯ ДИЗАЙНУ, PR ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА

Коляда О.В. 2375
ВЕКТОРИ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ